

Лук'янчиков Євген Дмитрович,
доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри інформаційного, господарського та
адміністративного права
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»

Ліщук Діана Валеріївна,
здобувачка вищої освіти III курсу факультету
соціології і права
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»

ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ. ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ «ІКЕЙС»

Сучасний світ розвивається надзвичайно стрімко, тому для відповідності досягненням новітніх технологій їх слід використовувати не лише для розваг, а й для вирішення нагальних потреб суспільства, зокрема здійснення правосуддя. Застосування інновацій полегшує нам побут, тому задля ефективності діяльності державних органів та їх службових осіб також було впроваджено сучасні інформаційно-телекомунікаційні системи.

Цифровізація кримінального провадження й безпосередньо досудового розслідування бере початок із прийняття нового Кримінально процесуального кодексу України (далі – КПК) 2012 року, а саме з впровадження Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР). Відповідно до п. 22 Перехідних положень КПК України, було зазначено:

«Рекомендувати Генеральній прокуратурі України протягом трьох місяців з дня опублікування цього Кодексу:

1) створити Єдиний реєстр досудових розслідувань, розробити та затвердити за погодженням з Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки

України, органом, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, положення про порядок його ведення» [1].

Після створення ЄРДР у кримінальному процесі почала функціонувати змішана система документообігу, оскільки норми КПК України передбачають обов'язковість внесення певного переліку відомостей і прямий зв'язок із початком досудового розслідування, але зберігається присутність паперових документів.

Згодом Україна взяла на себе зобов'язання щодо реформування судових і правоохоронних органів шляхом прийняття Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки. Відповідно стало актуальним впровадження e-case management system (далі – eCase MS) – системи, яка здійснює електронний документообіг й має функцію взаємодії між органами під час досудового розслідування [2].

З 2018 року Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні розпочала вивчення технічної можливості проєкту, у 2019-му – почала розробляти програмний продукт системи, а у 2020-му – систему було передано Національному антикорупційному бюро України (далі – НАБУ) та запущено в тестовому режимі.

Порядок функціонування закріплено в Положенні про інформаційно-телекомунікаційну систему досудового розслідування «іКейс», затвердженому наказом НАБУ, Офісу Генерального прокурора, Ради суддів України, Вищого антикорупційного суду від 15 грудня 2021 року (далі – Положення) [3].

16 грудня 2021 року офіційно запрацювала інформаційно-телекомунікаційна система досудового розслідування, що в Україні має назву «іКейс». А саме детективи НАБУ та прокурори Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП) зареєстрували перше кримінальне провадження.

Але через повномасштабне вторгнення РФ робота системи «іКейс» була перервана на 5 місяців. Однак в НАБУ зазначили: «Станом на 20 грудня 2022 року у ній міститься інформація про 306 кримінальних проваджень. Щодня eCase MS має все більше користувачів з НАБУ та САП, а е-документ з системи пройшов процесуальну валідацію в суді» [4].

Необхідністю впровадження даної системи є прискорення взаємодії між учасниками кримінального провадження та зменшення паперового документообігу. Оскільки паперові документи сповільнювали кримінальний процес, тому що обмін ними це час, кошти, а також можливість їх втрати. НАБУ повідомило: «З системою «іКейс» подання клопотання, замість двох годин дорогоцінного часу, пального і стосів паперу, потребує лише кілька кліків», що виправдовує необхідність використання інновацій [5].

Звідси, метою є автоматизація процесів досудового розслідування, включаючи створення, збирання, зберігання, пошук, оброблення і передачу матеріалів та інформації (відомостей) у кримінальному провадженні, а також процесів, які забезпечують організаційні, управлінські, аналітичні, інформаційно-телекомунікаційні та інші потреби користувачів [3].

До користувачів належать уповноважені посадові особи органів (НАБУ, САП, Офісу Генерального прокурора, Вищого антикорупційного суду), а також учасники кримінального провадження з відповідними правами доступу.

Також Положення уточнює конкретних суб'єктів з попереднього переліку органів, які є користувачами, та зазначає що: «Користувачами можуть бути учасники кримінального провадження, досудове розслідування у якому здійснюється НАБУ» [3].

Підслідність кримінальних правопорушень детективам НАБУ визначена в ч. 5 ст. 216 КПК України. До них віднесено правопорушення, що передбачені статтями 191, 206-2, 209, 210, 211, 354 (стосовно працівників юридичних осіб публічного права), 364, 366-2, 366-3, 368, 368-5, 369, 369-2, 410 Кримінального кодексу (далі – КК) України, якщо наявна хоча б одна з передбачених умов:

1 – спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення, перелік яких наведено в даній статті;

2 – розмір предмета кримінального правопорушення має відповідати визначеному п. 2 ч. 5 ст. 216 КПК України;

3 – кримінальне правопорушення передбачене ст. 369, ч. 1 ст. 369-2 КК України, вчинено щодо службової особи, визначеної у ч. 4 ст. 18 КК України або у п. 1 ч. 5 ст. 216 КПК України [1].

Але окрім визначених користувачів цієї системи, залишається не вирішеним питання про роль та зв'язок з судом касаційної інстанції. Положення не містить норм, які б регулювали порядок участі та обміну документами з Касаційним кримінальним судом Верховного Суду (далі – ККС ВС), тому постає питання: «чи буде досягнута мета впровадження даної системи?».

Оскільки «іКейс» було створено для прискорення досудового розслідування та судового розгляду корупційних правопорушень, слід зазначити, що без приєднання касаційної інстанції повний успіх неможливий. У разі направлення матеріалів до ККС ВС в звичайному порядку все доведеться переводити у паперову форму [2].

Система «іКейс» являє собою якісно новий крок у розвитку кримінального судочинства, що переводить процес управління провадженнями з паперового в цифровий вимір. При цьому система перебуває в стадії активного розвитку і стикається з певними проблемами. Зокрема, не до кінця є розвинутою техніка взаємодії між усіма установами під час провадження, але це тільки початок до значного кроку у цифровізації майбутнього судочинства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 року № 4651-VI : станом на 1 серп. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 18.02.2026).

2. Білецький А., Цапок М. Правові аспекти введення електронної системи управління кримінальними провадженнями (e-Case Management System) у кримінальний процес щодо корупційних правопорушень. Київ: ТОВ РЕД ЗЕТ, 2020. 32 с.

3. Про інформаційно-телекомунікаційну систему досудового розслідування «іКейс» : наказ Національного антикорупційного бюро України від 15.12.2021 року № 175/390/57/72. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0390886-21#Text> (дата звернення: 18.02.2026).

4. Рік експлуатації eCase MS: досягнення та найближчі плани. Національне Антикорупційне бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/news/novyny-rik-ekspluatsiyi-ecase-ms-dosyagnennya-ta-nayblyzhchi-planu/> (дата звернення: 18.02.2026).

5. 1000+ електронних клопотань прийняв ВАКС через систему «іКейс». Національне Антикорупційне бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/news/1000-elektronnykh-klopotan-priyiniav-vaks-cherez-systemu-ecase/> (дата звернення: 18.02.2026).